

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ, ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΟΥΤΣΙΤΖΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Εισαγωγή

Αντικείμενο της Οικονομίας (ή της Επιστήμης) είναι η των προβλημάτων που δημιουργούνται μέσα σε μια Τα προβλήματα αυτά είναι και Όμως μπορούν να καταταγούν σε κατηγορίες, που μπορούν να εκφραστούν με την μορφή ερωτημάτων ως εξής:

1. προϊόντα παράγονται σε μια κοινωνία και σε (σε μια ορισμένη χρονική περίοδο, π .χ. ένα);
2. Με παράγονται αυτά τα προϊόντα;
3. γίνεται η των προϊόντων στα της κοινωνίας;
4. Πώς μπορεί να η ποσότητα των παραγόμενων προϊόντων πώς δηλαδή η οικονομία μιας κοινωνίας;

Η σημασία αυτών των ερωτημάτων γίνεται εύκολα αντιληπτή, αν εξετάσουμε μια εξαιρετικά απλή και υποθετική οικονομία, σαν αυτή του Ροβινσώνα Κρούσου. Ο Κρούσος είναι ο ήρωας του ομώνυμου έργου του άγγλου συγγραφέα Daniel Defoe (1660-1731), που ναυαγεί σε ένα έρημο νησί και ζει εκεί για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Η οικονομία του Κρούσου, δηλ. του ατόμου, μέσα στο φυσικό περιβάλλον του νησιού έχει χρησιμοποιηθεί πολλές φορές ως παράδειγμα μιας απλής οικονομίας.

2. Η Οικονομία του Ροβινσώνα Κρούσου

Στην απλή οικονομία του Κρούσου, η κοινωνία, δηλ. ο ίδιος ο Κρούσος, πρέπει να απαντήσει και στα **τέσσερα** ερωτήματα που ετέθησαν πιο πάνω.

Το ερώτημα αφορά τις ενέργειες που πρέπει να κάνει ο Κρούσος για να, δηλ. για να εξασφαλίσει τροφή, ένδυση και στέγη. Τι θα κάνει ο Κρούσος; Θα συλλέξει καρπούς από τα δέντρα και τα φυτά, θα φαρέψει ή θα κυνηγήσει, για να εξασφαλίσει τροφή; Θα κατασκευάσει μια καλύβα ή θα βρει κάποια σπηλιά για να μην παγώσει τη νύχτα; Τα ερωτήματα αυτά είναι ουσιαστικά και έχουν σχέση με το και προϊόντα θα παραχθούν σ' αυτήν την οικονομία με τους οικονομικούς πόρους.

Ας υποθέσουμε ότι ο Κρούσος αποφασίζει να φτιάξει μια καλύβα. Τι υλικά από εκείνα που διαθέτει θα χρησιμοποιήσει; Πώς θα τα συνδυάσει; Σε ποιο σημείο του νησιού θα τη φτιάξει; Τα ερωτήματα αυτά έχουν σχέση με τον με τον οποίο γίνεται η παραγωγή, με τη δηλ. κατηγορία προβλημάτων. Στην ουσία αναφέρονται στην της παραγωγικής διαδικασίας.

Το τρίτο, της των προϊόντων, έχει έννοια στην περίπτωση της οικονομίας του ατόμου. Ότι παράγει ο Κρούσος με τα διαθέσιμα υλικά ανήκει διότι δεν υπάρχει

άλλο άτομο. Αν υπήρχε και συμμετείχε στην παραγωγή σε συνεργασία με τον Κρούσο, τότε θα προέκυπτε το πρόβλημα της των προϊόντων μεταξύ των δύο ατόμων.

Το τέταρτο, αυτό της οικονομικής, έχει σχέση με τους που πρέπει να σκεφτεί ο Κρούσος, για να την ποσότητα των προϊόντων που μπορεί να παράγει. Μπορεί, π.χ., να φτιάξει δίκτυ για να ψαρεύει μεγαλύτερη ποσότητα ψαριών, να επινοήσει παγίδες για να πιάνει ζώα ή να φτιάξει σκάλες για τη συλλογή των καρπών. Με τους τρόπους αυτούς ο Κρούσος δημιουργεί και και την οικονομία του.

Η οικονομία του Ροβινσώνα Κρούσου περιέχει που την κάνει εξαιρετικά και από τις σύγχρονες οικονομίες. Το στοιχείο αυτό είναι ότι όλες οι λαμβάνονται από το άτομο. Αντίθετα, στις σύγχρονες οικονομίες εκατομμύρια άτομα παίρνουν ταυτόχρονα, αλλά χωριστά τις δικές τους αποφάσεις και το αποτέλεσμα αυτών των αποφάσεων προκύπτει μέσω πολύπλοκων μηχανισμών. Σκοπός του παρόντος βιβλίου είναι να περιγράψει και να αναλύσει τους τρόπους με τους οποίους λαμβάνονται οι αποφάσεις και την αλληλεπίδραση των αποφάσεων μέσω του μηχανισμού της αγοράς.

3. Οι ανάγκες

Η των αγαθών είναι αποτέλεσμα της των ανθρώπων, στην προσπάθειά τους να τις πολλές και διάφορες τους. Την οικονομία ενδιαφέρουν οι **ανάγκες**, εκείνες, δηλαδή, που για την τους χρησιμοποιούνται αγαθά.

Ιδιότητες των αναγκών

α) Ε.....

Ο όρος ε..... αναφέρεται στη των που χρησιμοποιούνται για την ικανοποίηση της ανάγκης. Για παράδειγμα, την ανάγκη του για θέρμανση ο άνθρωπος την ικανοποιούσε πολύ παλιά με φωτιά, αργότερα με σόμπες -αρχικά ξύλου, μετά υγραερίου ή ηλεκτρικού ρεύματος και στη σύγχρονη εποχή με καλοριφέρ ή κλιματιστικό μηχάνημα.

β) Π.....

Πολλαπλασιασμός των αναγκών σημαίνει νέων Για παράδειγμα, η ανάγκη για τηλεόραση δεν υπήρχε για τον Έλληνα καταναλωτή πριν το 1965, ενώ σήμερα υπάρχει σε κάθε σπίτι μια συσκευή τηλεόρασης. Βασικοί λόγοι που συντελούν στον και την των αναγκών είναι οι εξής:

1. Η τ..... Αποτέλεσμα της τεχνολογικής προόδου είναι η συνεχής ανακάλυψη νέων Από τα νέα αυτά προϊόντα, άλλα καλύπτουν περισσότερο ικανοποιητικά τις ήδη

..... ανάγκες, όπως η ηλεκτρονική φωτογραφική μηχανή, και άλλα δημιουργούν
..... ανάγκες, όπως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής.

2. Η μ..... Η τάση των ανθρώπων να μιμούνται τους άλλους συντελεί στη δημιουργία νέων Για παράδειγμα, η κατανάλωση χριστουγεννιάτικων δέντρων στη χώρα μας είναι αποτέλεσμα μίμησης εθίμου άλλης χώρας.

3. Η σ..... Η τάση των ανθρώπων να ζητούν την μιας απόλαυσης από τη χρησιμοποίηση ενός οδηγεί τελικά στην γι' αυτό το αγαθό. Οι άνθρωποι συνηθίζουν εύκολα σε νέα προϊόντα, όταν τα χρησιμοποιήσουν αρκετές φορές. Ακούμε συχνά την έκφραση "το συνήθισα και μου έγινε ανάγκη".

4. Η δ..... Η επιδρά στον και του δημιουργεί την επιθυμία απόκτησης, δηλαδή δημιουργία που διαφορετικά δε θα υπήρχαν. Η τεράστια ανάπτυξη των μέσων μαζικής επικοινωνίας και κυρίως η τηλεόραση έδωσαν στη διαφήμιση τη δυνατότητα να τον καταναλωτή, ανεξάρτητα από, και να του "επιβάλλει" νέα, αυξάνοντας τις του και οδηγώντας τον σε «.....».

γ) Ο Κ.....

Οι ανάγκες ως σύνολο είναι ή, αλλά κάθε μια ξεχωριστά υπόκειται σε **Κ.....** Αυτό σημαίνει ότι σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, όσο η ποσότητα ενός συγκεκριμένου που χρησιμοποιείται για την ικανοποίηση μιας, τόσο η αυτής της ανάγκης, ώσπου επέρχεται ικανοποίηση ή Αυτός ο κορεσμός είναι Για παράδειγμα, η ανάγκη για νερό από ένα διψασμένο άτομο μετά την κατανάλωση ορισμένης ποσότητας νερού να υφίσταται Η ταχύτητα με την οποία επέρχεται ο κορεσμός μιας ανάγκης είναι θέμα, δηλαδή από άτομο σε άτομο. Παράδειγμα, η ανάγκη για κρέας ή αυτοκίνητα ικανοποιείται με ποσότητες που είναι ίδιες για όλα τα άτομα.

4. Προϊόντα ή Οικονομικά Αγαθά

Η επιβίωση και η ευδαιμονία των ατόμων σε μια σύγχρονη οικονομία απαιτεί την ύπαρξη πολλών υλικών αντικειμένων ή υπηρεσιών με τα οποία ικανοποιούνται οι ανάγκες τους

Ορισμένα από τα αγαθά αυτά βρίσκονται στην φύση, όπως το φως, η θερμότητα του ήλιου, κτλ. Τα αγαθά αυτά συνήθως ονομάζονται **αγαθά** και αποτελούν αντικείμενο μελέτης της Οικονομικής Επιστήμης.

Αντίθετα, η Οικονομική Επιστήμη μελετάει εκείνα τα αγαθά που είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας των ανθρώπων. Αυτά ονομάζονται **οι.....** αγαθά ή **πρ.....** (επειδή παράγονται με κάποια διαδικασία) ή **εμ.....** (επειδή γίνονται αντικείμενα και). Το κύριο χαρακτηριστικό των οικονομικών αγαθών είναι ότι βρίσκονται σε ποσότητες σε σχέση με τις που ικανοποιούν. Στο εξής, όταν λέμε αγαθά, θα εννοούμε πάντοτε τα αγαθά. Τα αγαθά μπορεί να ταξινομηθούν σε

κατηγορίες με βάση διάφορα κριτήρια:

(i) και αγαθά ή Υπηρεσίες

Τα αγαθά μπορούν να έχουν μορφή. Έχουμε αγαθά, όπως τα τρόφιμα και τα ρούχα, και αγαθά ή υπηρεσίες, όπως ένα μουσικό κομμάτι, μια διάλεξη. Στα αγαθά περιλαμβάνονται και διάφορες καταστάσεις ή μορφές, όπως η θερμότητα το χειμώνα, το φως το βράδυ.

(ii) και Αγαθά

Μια άλλη διάκριση είναι σε διαρκή και σε καταναλωτά. είναι εκείνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό, χωρίς να μεταβληθεί η τους Π.χ. τα έπιπλα, τα ρούχα, τα αυτοκίνητα, κτλ. είναι εκείνα που μόνο φορά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το που έχουν Π.χ. τα τρόφιμα, τα καυσόξυλα, η βενζίνη, τα τσιγάρα κτλ.

(iii) και Αγαθά

Μία πολύ σημαντική διάκριση των αγαθών είναι σε κε..... (ή επ.....) και σε κατ..... **Κεφ..... αγαθά είναι εκείνα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία από την οποία παράγονται άλλα αγαθά.** Π.χ. Το τρακτέρ που χρησιμοποιείται στην αγροτική παραγωγή, ο αργαλειός που χρησιμοποιείται για την παραγωγή υφάσματος, το κτίριο ενός εργοστασίου. Γενικά, κε..... αγαθά είναι τα μη....., τα κτ....., τα εργ....., οι δρ....., τα πλ....., οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, κτλ. **Κατ..... αγαθά είναι εκείνα που χρησιμοποιούνται για την ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων, δηλαδή για** Π.χ. Τα πορτοκάλια, η γραβάτα, το στερεοφωνικό κτλ. Είναι φυσικό ένα αγαθό να ανήκει σε από μια κατηγορίες. Η σοκολάτα είναι, και αγαθό. Το ψυγείο είναι, και αγαθό. Το πιεστήριο του τυπογραφείου είναι, και αγαθό.

Επίσης το ίδιο το αγαθό μπορεί να ανήκει σε κατηγορίες, ανάλογα με το σκοπό της χρήσης του. Π.χ. ένα βιβλίο στο σπίτι μας είναι αγαθό, ενώ το ίδιο βιβλίο αν ανήκει στη βιβλιοθήκη ενός πανεπιστημίου, είναι αγαθό. Το ιδιωτικό αυτοκίνητο μιας οικογένειας είναι αγαθό, ενώ το ίδιο αυτοκίνητο, αν ανήκει σε μια εταιρεία είναι αγαθό

5. Η Αγορά

Τα προϊόντα της παραγωγής, δηλαδή τα αγαθά, από άλλους πωλούνται και από άλλους αγοράζονται. Ο χώρος, όπου γίνονται αγοραπωλησίες ονομάζεται Π.χ. ο εμπορικός δρόμος μιας πόλης όπου βρίσκονται τα μαγαζιά θεωρείται η αγορά της. Εν τούτοις μια αγοραπωλησία μπορεί να γίνει και με ένα τηλεφώνημα, με ένα τηλεγράφημα, στο γραφείο ενός συμβολαιογράφου ή οπουδήποτε αλλού. Γι' αυτό η έννοια της αγοράς περιορίζεται σε ένα γεωγραφικό χώρο, αλλά όλα εκείνα τα με τα οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μια και όλους τους σχετικούς

Παραδείγματα αγορών είναι η λαϊκή αγορά στη γειτονιά σας, η λαχαναγορά της Αθήνας, το Χρηματιστήριο Αθηνών. Συχνά οι αναφέρονται με το όνομα των που είναι αντικείμενο, όπως η αγορά γης ή ακόμα η αγορά αγροτικής γης, η αγορά τίτλων (ομολόγων και μετοχών) στο χρηματιστήριο, η αγορά εργασίας κτλ

7. Οι Παραγωγικές Δυνατότητες της Οικονομίας

Κάθε οικονομία έχει τη να, μέσα σε συγκεκριμένη περίοδο ένα σύνολο Αυτό το σύνολο δείχνει τις δυνατότητες της Σ' αυτό το τμήμα εξετάζεται λεπτομερώς η έννοια των παραγωγικών δυνατοτήτων καθώς επίσης και ορισμένες άλλες συναφείς έννοιες.

(i) Οι Συντελεστές της Παραγωγής

Είπαμε στα προηγούμενα ότι τα αγαθά ή προϊόντα είναι αποτέλεσμα κάποιας παραγωγικής και ότι η διαδικασία αυτή αναλαμβάνεται από τις

Με τον όρο **διαδικασία εννοούμε** **τους τρόπους με τους οποίους ο** **μετασχηματίζει την**, **για να της δώσει μορφή** **για τη** **του.**

Απαραίτητα στοιχεία της είναι η προσπάθεια και η (γη και περιβάλλον). Χωρίς αυτά παραγωγική διαδικασία μπορεί να γίνει. Από νωρίς όμως οι άνθρωποι παρήγαγαν διάφορα προϊόντα για κατανάλωση, αλλά για να τους βοηθήσουν στην Κατασκεύασαν, δηλαδή, Το χαρακτηριστικό των είναι ότι αποτελούν προϊόντα παραγωγής και χρησιμοποιούνται στην διαδικασία για την παραγωγή άλλων, είναι δηλαδή **π..... μ..... π.....** Στις σύγχρονες κοινωνίες τα παραχθέντα μέσα παραγωγής είναι τεχ..... πολύ εξ..... και είναι απαραίτητα για την παραγωγή των προϊόντων που χρειάζονται σήμερα οι άνθρωποι

Κάθε είδος παραγωγής χρησιμοποιεί με τρόπο την ύλη και τη μετασχηματίζει σε χρήσιμα προϊόντα. Για παράδειγμα, η αγροτική παραγωγή. Εδώ ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τις δικές του δυνάμεις, το έδαφος με τα συστατικά του, το νερό, τη θερμότητα του ήλιου, την υγρασία της ατμόσφαιρας, διάφορα λιπάσματα, διάφορα μηχανήματα κτλ. Όλα αυτά τα συνδυάζει με ορισμένους τρόπους και σε ορισμένο χρόνο παράγονται προϊόντα. Με ανάλογο τρόπο γίνεται και κάθε άλλη παραγωγή.

Τα σ..... που συντελούν στην παραγωγική διαδικασία τα ονομάζουμε σ..... της π..... Για να διευκολυνθεί η ανάλυση των οικονομικών φαινομένων ταξινομούμε τους συντελεστές της παραγωγής σε κατηγορίες, που προσδιορίζονται με τους όρους **ε....., έ..... και κ.....**

(1) **Ε.....**: Ως εργασία ορίζουμε την κ..... α..... πρ....., σωμ.....και πν....., για την κάποιου προϊόντος.

Ο εργάτης που χτίζει ένα σπίτι, ο αγρότης που οργώνει τη γη, ο δάσκαλος που διδάσκει κτλ. προσφέρουν εργασία στην παραγωγική διαδικασία. Κατά την εργασία τους οι άνθρωποι χρησιμοποιούν γν..... που απέκτησαν στο σχολείο, σε διάφορες τεχνικές σχολές, στο

Πανεπιστήμιο, αλλά και από την εμπειρία τους στη δουλειά. Το σύνολο των γ..... και ι..... που αποκτά ο άνθρωπος με την μ..... και την ε..... ονομάζουμε **ανθρώπινο**

(2) Έ.....(ή Γ.....): Ο συντελεστής έδ..... ή γη περιλαμβάνει τη γε..... έκ....., επ....., υ....., λ....., π....., θ..... καθώς και τις ιδ..... του εδ..... που είναι χρήσιμες στην διαδικασία

Το έδαφος πάνω στο οποίο χτίζεται ένα εργοστάσιο ή ένα σπίτι παραγωγικός, όπως είναι και το έδαφος πάνω στο οποίο φυτρώνουν οι διάφορες καλλιέργειες.

(3) Κ.....: Ο συντελεστής κ..... περιλαμβάνει όλα τα π..... που χρησιμοποιούνται στην π..... δ..... για την παραγωγή προϊόντων.

Το κεφάλαιο περιλαμβάνει τα διάφορα μη....., τα κτ....., τις εγκ....., τα εργ....., τα σκ....., κτλ

Πρέπει να τονιστεί ότι τα στοιχεία που αποτελούν τους συντελεστές της παραγωγής μ..... σε συντελεστές παραγωγής, όταν στην παραγωγική

διαδικασία. Η τους και μόνον τους δίνει τη να γίνουν παραγωγής, αλλά αποκτούν αυτήν την, όταν πραγματικά για την παραγωγή. Ένα στρέμμα γης, π.χ., παραγωγικός συντελεστής, όταν Όσο παραμένει, είναι εν δ..... συντελεστής παραγωγής. Το ίδιο ισχύει για την εργασία και το κεφάλαιο.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι υπάρχει και ένας συντελεστής παραγωγής, που τον ονομάζουν ε.....

Ως ε..... εννοούν την ικ..... που έχουν ορισμένοι ά..... να δ..... κέ..... σε διάφορες ο..... δραστηριότητες και να αν..... να συν..... τους άλλους συντελεστές, για να γίνει η παραγωγή.

Άλλοι όμως υποστηρίζουν ότι η επιχειρηματικότητα είναι ένα είδος και, συνεπώς, στον ορισμό του παραγωγικού συντελεστή, που αναφέραμε πιο πάνω.

Το χαρακτηριστικό των της παραγωγής είναι ότι για κάθε χρονική και για κάθε θεωρούνται δ..... Φυσικά σε μα..... περιόδους το μέγεθος τους, αλλά βρ..... μπορούν να θεωρηθούν δε..... Κατά συνέπεια, τα π..... που μπορούν να παραχθούν με τους συντελεστές αυτούς είναι και αυτά δ..... **Με άλλα λόγια, επειδή οι αν..... των ανθρώπων είναι σ..... με....., οι παραγωγικοί συντελεστές και τα π..... που παράγονται απ' αυτούς βρίσκονται σε**

σ....., δηλ. είναι π..... σε σχ..... με τις αν..... των ατόμων.

(ii) Το κ..... ο..... π.....

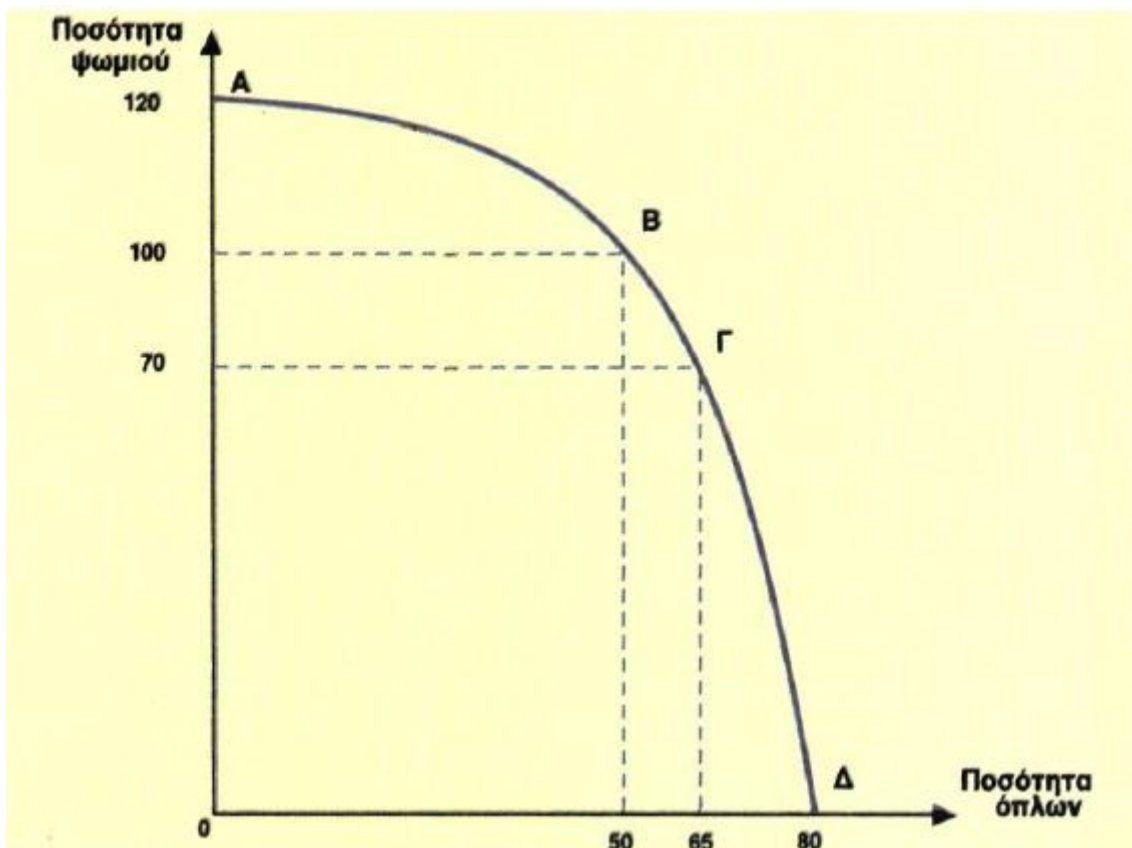
Μετά την ανάλυση των βασικών εννοιών που είναι απαραίτητες για την εξέταση των επιμέρους οικονομικών προβλημάτων, είναι σκόπιμο να διατυπωθεί ρητά η του κύριου ή γενικού προβλήματος, από το οποίο προέρχονται όλα τα άλλα προβλήματα

Το οικονομικό πρόβλημα κάθε κοινωνίας από τη που υπάρχει μεταξύ του των που οι άνθρωποι επιδιώκουν να και του όγκου των που υπάρχουν για την αυτών των Με άλλα λόγια, τα που διαθέτει μια οικονομία βρίσκονται σε σχ..... με τις των ανθρώπων. Η ουσία λοιπόν του οικονομικού προβλήματος βρίσκεται στη σχ..... έλ..... ή στ..... των αγ..... Αυτήν ακριβώς την έλλειψη προσπαθούν οι άνθρωποι να με την οργ..... δρα....., με την ανά..... της τεχ....., με την εξ..... νέων πα..... πό..... κτλ.

Είδαμε στα προηγούμενα ότι κάθε οικονομικό αγαθό είναι αποτέλεσμα παραγωγικής διαδικασίας, στην οποία χρησιμοποιούνται οι συντελεστές της παραγωγής. **Κατά συνέπεια,**

η σχ..... έλ..... αγ..... είναι στην πραγματικότητα έλλειψη π..... σ..... Το πρόβλημα αυτό είναι και απασχολεί κοινωνία.

Για να αντιληφθείτε καλύτερα την τεράστια σημασία της σχετικής έλλειψης αγαθών προσπαθήστε να φανταστείτε πώς θα ήταν οργανωμένη η ανθρώπινη κοινωνία και τι θα έκαναν οι άνθρωποι, αν ζούσαν σε απόλυτη, χωρίς να, για παράδειγμα αν τα αγαθά σαν "..... εξ".

Διάγραμμα 1.1. Η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων

(iii) Η Κ..... Π..... Δ.....

Στο τμήμα αυτό εξετάζουμε την καμπύλη των παραγωγικών δυνατοτήτων, η οποία είναι εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο. Οι βασικές πάνω στις οποίες η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων είναι: **Πρώτο**, η χρησιμοποιεί τους παραγωγικούς συντελεστές που έχει στη της (.....). **Δεύτερο**, η της παραγωγής είναι **Τρίτο**, η οικονομία παράγει μόνο, ψωμί και όπλα. Με αυτές τις υποθέσεις μπορούμε να σύρουμε μία καμπύλη όπως αυτή του διαγράμματος 1.1, η οποία δείχνει όλους τους συνδυασμούς ποσοτήτων που η οικονομία αυτή μπορεί να παράγει. Για παράδειγμα, στο σημείο Α αντιστοιχούν μονάδες ψωμιού και μονάδες όπλων. Αυτό δείχνει ότι οι παραγωγικοί συντελεστές απασχολούνται στην παραγωγή Το σημείο Β δείχνει παραγωγή μονάδων ψωμιού και, μονάδων όπλων. Σε σχέση με το σημείο Α, αυτό σημαίνει ότι η παραγωγή ψωμιού, και με τους παραγωγικούς συντελεστές που και είναι για άλλο προϊόν, έχουν παραχθεί όπλα. Στο σημείο Γ αντιστοιχούν μονάδες ψωμιού και μονάδες όπλων. Όπως προηγουμένως, η μείωση

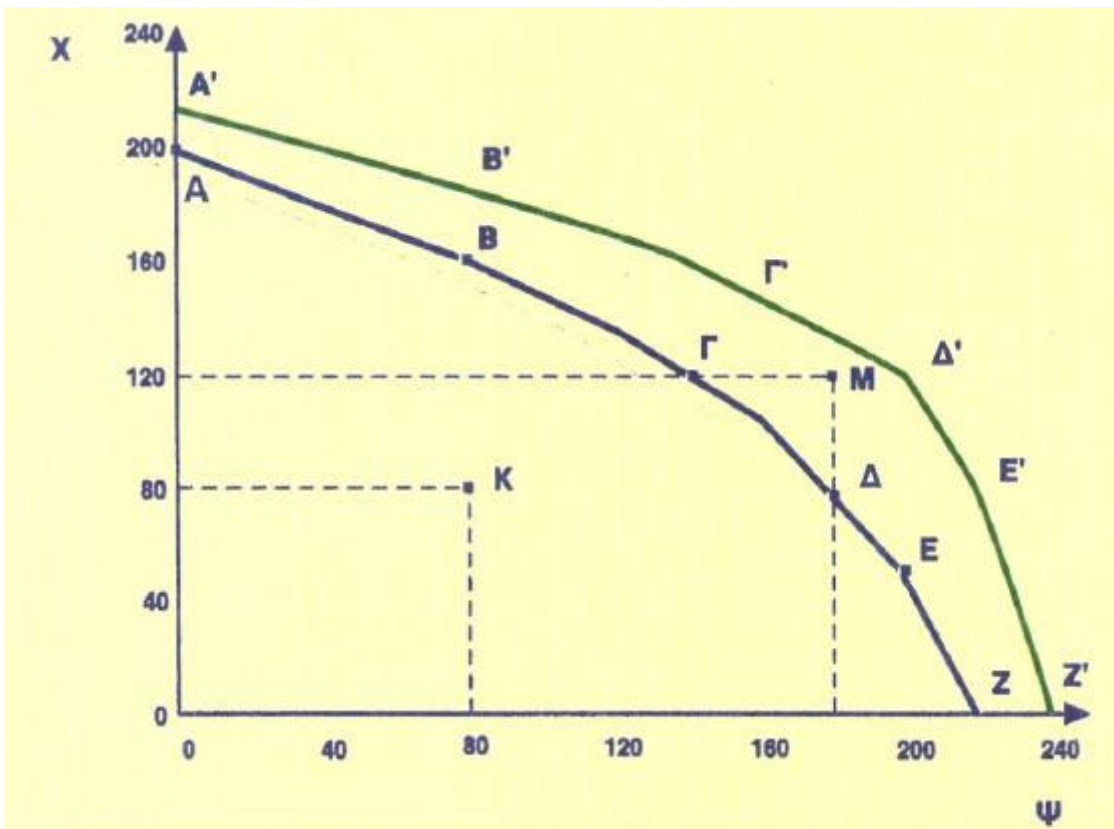
της παραγωγής ψωμιού κατέστησε δυνατή την αύξηση της παραγωγής όπλων. Τέλος, στο σημείο Δ φαίνεται ότι η οικονομία παράγει μόνο (80 μονάδες). Στην καμπύλη του διαγράμματος 1.1 θα μπορούσε κανείς να εξετάσει πολλά άλλα σημεία, όπως αυτά που δεν προσδιορίζονται με κάποιο γράμμα. Σε όλες όμως τις περιπτώσεις θα παρατηρήσει κανείς ότι η αύξηση της παραγωγής του ενός προϊόντος σημαίνει της παραγωγής του

άλλου. Αυτό οφείλεται στο ότι η οικονομία έχει παραγωγικούς συντελεστές και δεδομένη

Ας εξετάσουμε το ακόλουθο υποθετικό παράδειγμα: Μια οικονομία παράγει δύο προϊόντα Χ και Ψ, χρησιμοποιώντας όλους τους παραγωγικούς συντελεστές με την υπάρχουσα τεχνολογία. Οι ποσότητες των προϊόντων που είναι δυνατό να παραχθούν ταυτόχρονα είναι οι εξής:

X:	200	160	120	80	40	0
Ψ:	0	80	140	180	210	220

Οι συνδυασμοί των μονάδων που μπορούν να παραχθούν εμφανίζονται στο διάγραμμα 1.2. με την τεθλασμένη ΑΒΓΔΕΖ. Ας εξετάσουμε όμως ένα σημείο, όπως το Κ που αντιστοιχεί στο συνδυασμό (Χ=80, Ψ = 80). Είναι δυνατόν οι ποσότητες των προϊόντων που αντιστοιχούν στο σημείο αυτό να παραχθούν ταυτόχρονα; Η απάντηση είναι γιατί είναι ο συνδυασμός Β που αντιστοιχεί στην ίδια ποσότητα του Ψ και σε μεγαλύτερη του Χ, τότε είναι δυνατός και ο συνδυασμός Κ που αντιστοιχεί σε μικρότερη ποσότητα του Χ (ανάλογη είναι η σύγκριση με το συνδυασμό Δ). Συνεπώς, αν η παραγωγή της οικονομίας αντιστοιχεί σε σημείο από την καμπύλη των παραγωγικών δυνατοτήτων της,

Διάγραμμα 1.2. Η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων και η Μετατόπιση της

η οικονομία αυτή χρησιμοποιεί τις παραγωγικές της και ή όλοι οι παραγωγικοί συντελεστές Αντίθετα, το σημείο Μ του διαγράμματος 1.2. βρίσκεται των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας

και ο συνδυασμός που αντιστοιχεί σ' αυτό είναι, γιατί αντιστοιχεί σε ποσότητες $X=120$ και $\Psi = 180$, που μπορούν να παραχθούν με τους παραγωγικούς συντελεστές που διαθέτει η οικονομία. Από το παράδειγμα αυτό προκύπτει ο ακριβής ορισμός της καμπύλης των παραγωγικών δυνατοτήτων, ότι, δηλαδή,

δείχνει τις μ..... ποσότητες ενός προϊόντος που είναι να παραχθούν σε μια για κάθε ποσότητα του άλλου

Πώς είναι δυνατό να παραχθούν οι ποσότητες που αντιστοιχούν στο σημείο M; Μόνον αναρκετά οι ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών της οικονομίας ή αν αρκετά η τεχνολογία της παραγωγής ή αν υπάρξει των δύο. Στις περιπτώσεις αυτές η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων με..... προς τα και μπορεί να πάρει τη θέση A'B'Γ'Δ'Ε'Ζ', οπότε ο συνδυασμός που αντιστοιχεί στο σημείο M τώρα είναι

(iv) Η Έννοια του Κόστους

Για τους περισσότερους ανθρώπους κόστος σημαίνει πληρωμή κάποιου χρηματικού ποσού. Στην πραγματικότητα όμως η έννοια του κόστους είναι πιο ουσιαστική. Πίσω από το χρηματικό ποσό κρύβεται το πρ..... κόστος που θα εξετάσουμε τώρα.

Είδαμε πιο πάνω ότι τα οικονομικά και οι που τα παράγουν βρίσκονται σε Αυτό σημαίνει ότι, αν μια οικονομία θελήσει να αυξήσει την ποσότητα ενός αγαθού, πρέπει να την ποσότητα κάποιου άλλου.

Με άλλα λόγια, η παραγωγή ενός αγαθού δεσμεύει που θα μπορούσαν, μέσα σε κάποια όρια, να κάποιο άλλο Είναι, λοιπόν φανερό ότι **παραγωγή κάποιου σημαίνει και των άλλων που θα μπορούσαν να με τους παραγωγικούς συντελεστές. Αυτή είναι η έννοια του Το πραγματικό κόστος ενός αγαθού είναι τα αγαθά που για την παραγωγή του.**

Για να γίνει κατανοητή η έννοια του πραγματικού κόστους, σκεφτείτε ότι κάθε άνθρωπος έχει στη διάθεσή του 24 ώρες την ημέρα. Οι δραστηριότητες που μπορεί να αναπτύξει κάθε ημέρα είναι περιορισμένες από τη διάρκεια της ημέρας. Αν το άτομο αποφασίσει να πάει στον κινηματογράφο για 3 ώρες, είναι πιθανό να αισθανθεί ορισμένη ευχαρίστηση. Ταυτόχρονα όμως υφίσταται και ένα κόστος, που δεν είναι μόνον η τιμή του εισιτηρίου, αλλά και η απώλεια της ευκαιρίας που είχε να κάνει κάτι άλλο στη διάρκεια των τριών ωρών. Το πρ..... αυτό κόστος λέγεται και **κόστος** ή ακόμη και **κόστος**.

Η έννοια του εν..... κόστους γίνεται εύκολα κατανοητή με την χρησιμοποίηση της καμπύλης των π..... δ..... της ο....., που απεικονίζεται στο διάγραμμα 1.1. Από την καμπύλη μπορούμε να βρούμε το κόστος της παραγωγής

του ενός αγαθού σε όρους του άλλου. Υποθέστε ότι η οικονομία βρίσκεται στο σημείο B, δηλαδή παράγει μονάδες ψωμιού και μονάδες όπλων. Για να αυξήσει την

παραγωγή όπλων κατά 15 μονάδες, πρέπει, σύμφωνα με το διάγραμμα, να αποσπάσει συντελεστές που παρήγαγαν ψωμί. Έτσι, η παραγωγή ψωμιού θα μειωθεί κατά Βλέπουμε ότι, για να αποκτήσει η οικονομία 15 πρόσθετες μονάδες όπλων, θυσιάζει μονάδες ψωμιού ή θυσιάζει μονάδες ψωμιού για κάθε μονάδα όπλων. Το πραγματικό ή εναλλακτικό κόστος μιας μονάδας όπλων είναι μονάδες ψωμιού. Ας σημειωθεί ότι το εναλλακτικό κόστος είναι παντού το ίδιο. Για τις πρώτες 50 μονάδες όπλων το κόστος σε όρους ψωμιού είναι, δηλαδή αναλογεί 1 μονάδα όπλων προς μονάδες ψωμιού. Γενικά,

$$\text{Κόστος ευκαιρίας του αγαθού } Y = \frac{\text{Μονάδες του αγαθού } X \text{ που θυσιάζονται}}{\text{Μονάδες του αγαθού } Y \text{ που παράγονται}}$$

(σε όρους του αγαθού X)

ή $KE_Y = \frac{\Delta X}{\Delta Y}$ (οι μονάδες του αγαθού X που θυσιάστηκαν για την παραγωγή μιας επιπλέον μονάδας του αγαθού Ψ)

$$\text{Κόστος ευκαιρίας του αγαθού } X = \frac{\text{Μονάδες του αγαθού } Y \text{ που θυσιάζονται}}{\text{Μονάδες του αγαθού } X \text{ που παράγονται}}$$

(σε όρους του αγαθού Y)

ή $KE_X = \frac{\Delta Y}{\Delta X}$ (οι μονάδες του αγαθού Ψ που θυσιάστηκαν για την παραγωγή μιας επιπλέον μονάδας του αγαθού X)

Πίνακας 1.1.

Συνδυασμοί Ποσοτήτων	Ποσότητες Ψωμιού	Ποσότητες Όπλων	Κόστος όπλων σε μονάδες ψωμιού	Κόστος ψωμιού σε μονάδες όπλων
A	120	0		
		 : = 0,4 : = 2,5
B	100	50		
		 : = 2 : = 0.5
Γ	70	65		
		 : = 4,67 : = 0,21
Δ	0	80		

Στον πίνακα 1.1. φαίνεται καθαρά ότι το εναλλακτικό κόστος υπολογίζεται μεταξύ συνεχόμενων συνδυασμών ποσοτήτων, παρ' ότι θα μπορούσε κανείς να υπολογίσει, αν υπήρχε κάποιος λόγος, το κόστος μεταξύ π.χ. των συνδυασμών A και Γ. Επίσης φαίνεται ότι στο παράδειγμά μας το κατά μονάδα κόστος του ψωμιού σε όρους όπλων είναι το του κατά μονάδα κόστους των όπλων σε όρους ψωμιού. Γενικά το κόστος ευκαιρίας όχι μόνο είναι το ίδιο, αλλά συνήθως είναι Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι συντελεστές παραγωγής είναι εξίσου για την

παραγωγή όλων των αγαθών
Καθώς αυξάνεται και η παραγωγή ενός αγαθού (π.χ. όπλων), αποσπώνται από την παραγωγή άλλων αγαθών (π.χ. ψωμιού) συντελεστές που είναι όλο και λιγότερο για την παραγωγή του πιο πάνω αγαθού (όπλων). Απαιτούνται, δηλαδή, ολοένα και μονάδες από τα άλλα αγαθά για την παραγωγή κάθε μονάδας του συγκεκριμένου αγαθού, πράγμα που σημαίνει κόστος ευκαιρίας.

8. Ο Καταμερισμός των έργων

Σε πολύ εποχές κάθε νοικοκυριό ήταν αναγκασμένο να παράγει σχεδόν τα προϊόντα που του ήταν Οι ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ νοικοκυριών ήταν Στη εποχή κάθε άτομο συνήθως απασχολείται στην παραγωγή μόνο (ή ακόμη και ενός μέρους κάποιου προϊόντος), ενώ ταυτόχρονα καταναλώνει προϊόντα, στην παραγωγή των οποίων συμμετέχει. Το φαινόμενο αυτό ονομάζουμε έργων ή της εργασίας. Παράλληλα όμως με τον καταμερισμό των έργων και οι προϊόντων μεταξύ των ατόμων, γιατί διαφορετικά θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν οι διάφορες τους. Όπως θα δούμε πιο κάτω, οι ανταλλαγές γίνονται με τη μεσολάβηση του

Ο καταμερισμός των έργων έχει τεράστια σημασία για τη σημερινή της παραγωγής. Χωρίς, ο τεράστιος των σημερινών οικονομιών θα ήταν δυνατό να Τα πλεονεκτήματά του είναι τα εξής:

(i) Κάθε άτομο μπορεί να απασχοληθεί εκεί όπου μπορεί να περισσότερο αντί να κάνει και δουλειές στις οποίες είναι

(ii) Όταν ένα άτομο ασχολείται με μόνο, αναπτύσσει σιγά σιγά μεγάλη δ..... και ι..... στην εργασία αυτή και αυξάνει την του.

(iii) Η μεγάλη οδηγεί και σε διάφορες του τρόπου με τον οποίο γίνεται η, δηλαδή σε διάφορες, και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την της παραγωγής

Βέβαια η μεγάλη των ανθρώπων σε μία δραστηριότητα που συχνά είναι πολύ, μετατρέπει την εργασία σε απασχόληση. Π.χ. Ένας εργάτης που κάνει κάθε μέρα την ίδια και σε πολλές περιπτώσεις τις ίδιες, είναι φυσικό να από τη της δουλειάς. Αυτό είναι ένα σοβαρό του καταμερισμού των έργων.

9. Το Χρήμα

Είναι φανερό ότι ο των έργων προϋποθέτει ότι τα άτομα μπορούν να προϊόντα μεταξύ τους, ώστε να όλες τις ανάγκες τους. Η όμως συναντάει πολλές και μπορεί να είναι αν δε οι των ατόμων σχετικά με τα προϊόντα που Εξαιτίας αυτών των, οι οικονομίες από πολύ παλιές εποχές ανέπτυξαν διάφορα ανταλλαγής.

Κάθε α..... που είναι γ..... απ..... ως μέσο σ..... των αγ....., επέχει θέση χρ..... Χρήμα, δηλαδή, είναι ο..... η κοινωνία

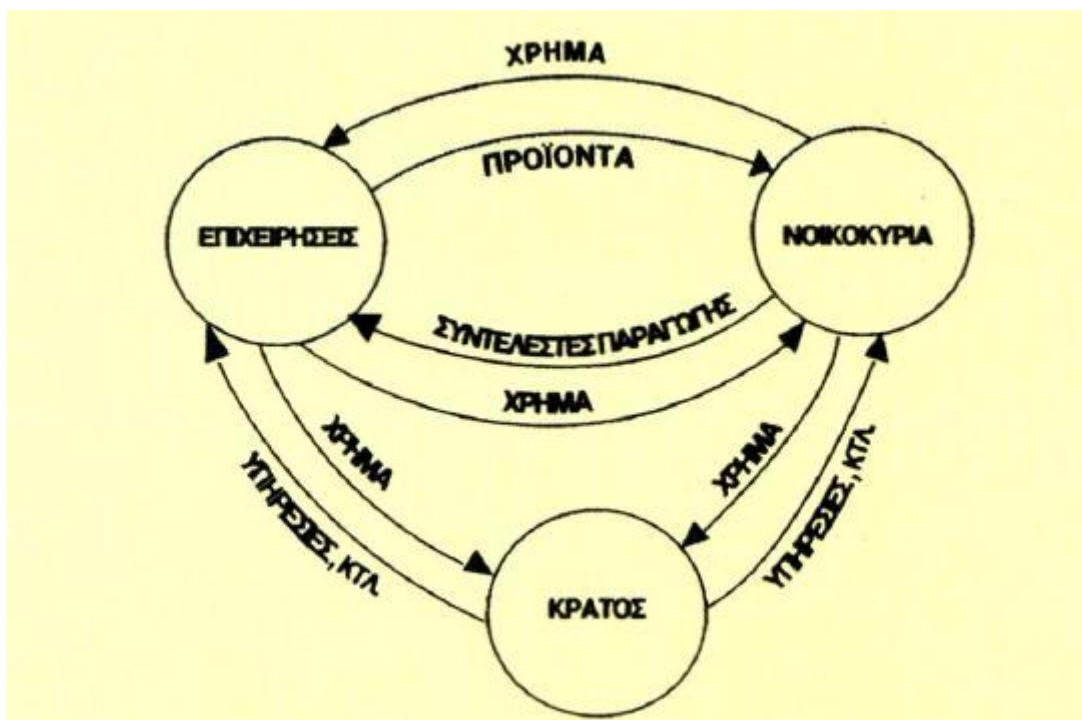
απ..... ως γ..... μέσο αν.....

Με τη χρησιμοποίηση του χρήματος η χωρίζεται σε πράξεις: μια π..... και μια α..... Σε κάθε μεταβίβαση προϊόντος, σε αγορά ή πώληση, αντιστοιχεί μια

..... μεταβίβαση Έτσι, η των προϊόντων μέσα στο οικονομικό σύστημα από μια σε κατεύθυνση κυκλοφορία

10. Το Οικ..... Κ.....

Ο όρος οικ..... κύ..... χαρακτηρίζει το σύνολο των σχ..... που δημιουργούνται μεταξύ των βα..... μο..... ενός οικ..... συ..... Στην απ..... μορφή του, το οικονομικό κύκλωμα περιλαμβάνει τις σχέσεις μεταξύ ε....., ν..... και κ..... και δείχνει τις ρ..... α....., π..... σ..... και χ..... που παρατηρούνται στην οικονομία. Το διάγραμμα 1.3. που περιγράφει το οικονομικό κύκλωμα, δείχνει ότι μεταξύ επιχειρήσεων και νοικοκυριών υπάρχουν δύο ρόες. Τα προϊόντα που παράγονται από τις ρέουν προς τα όπου και καταναλίσκονται. Οι συντελεστές που κατέχουν τα ρέουν προς τις επιχειρήσεις όπου μετατρέπονται σε Για καθεμία από τις ρόες αυτές υπάρχει μια ροή Βέβαια υπάρχουν και συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες όμως δεν εμφανίζονται στο διάγραμμα. Το Κράτος εμφανίζεται να δημιουργεί ρόες και με τις και με τα προς τα οποία προσφέρει και αγαθά και από τα οποία εισπράττει ποσά

Διάγραμμα 1.3. Το Οικονομικό Κύκλωμα

Το οικονομικό κύκλωμα του διαγράμματος 1.3. μπορεί εύκολα να γίνει πολύ περίπλοκο, αν προστεθούν οι διάφορες ροές που στην πραγματικότητα συμβαίνουν. Μπορούμε π.χ. να προσθέσουμε τις συναλλαγές που γίνονται μεταξύ επιχειρήσεων, νοικοκυριών και Κράτους με άλλες Κάτι τέτοιο όμως θα έκανε το διάγραμμα, να προσθέσει τίποτα στην κατανόηση του οικονομικού κυκλώματος.

Πρέπει όμως να γίνουν δύο: **Πρώτο**, ότι οι ροές είναι σ....., δηλαδή συμβαίνουν σε κάθε στιγμή. **Δεύτερο**, ότι οι ροές αυτές έχουν πάντοτε το μέγεθος, δηλαδή

ο όγκος των συναλλαγών μπορεί να, καθώς η παραγωγική α..... ή μ.....

11. Η Αβ..... στην Οικ..... Ζ.....

Ένας σημαντικός που επηρεάζει την ζωή των είναι η που υπάρχει σχετικά με τα των ενεργειών τους. Για παράδειγμα, ο αγρότης που καλλιεργεί τη γη του δεν ξέρει με τα αποτελέσματα της παραγωγικής του δραστηριότητας. Οι καιρικές συνθήκες, τα ζιζάνια κτλ. μπορεί να έχουν σοβαρή επίδραση στο τελικό προϊόν. Επίσης, ο εργαζόμενος γνωρίζει αν θα συνεχίσει την του στην ίδια, αν θα, ή ακόμη αν θα είναι θύμα ατυχήματος. Τέλος, ο δε γνωρίζει με βεβαιότητα αν η δραστηριότητά του θα αποδώσει ή αν θα έχει Με άλλα λόγια, σε όλα τα άτομα υπάρχει ένα σημαντικό στοιχείο σχετικά με το των ενεργειών τους. Κατά συνέπεια, η των αποφάσεών τους δε βασίζεται στη του αποτελέσματος, αλλά στις που τα άτομα διαμορφώνουν για τα των πράξεών τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η που υπάρχει στην οικονομική ζωή έχει οδηγήσει τα άτομα στην ανάπτυξη για την ολική ή μερική τους. Σ' αυτήν την προσπάθεια βασίζεται ο κλάδος των, που στη σύγχρονη οικονομία έχει τεράστια ανάπτυξη.

12. Οι Πλ.....

Στην ανάλυση του συστήματος και της λειτουργίας της, που θα εξετάσουμε αργότερα, γίνεται συνήθως η ότι τα άτομα, δηλ. τα ν..... και οι ε....., έχουν γνώση των που επικρατούν. Για παράδειγμα, υποθέτουμε ότι ένας εργαζόμενος γνωρίζει τους που προσφέρουν όλοι οι και μπορεί να επιλέξει τον που προσφέρει το μεγαλύτερο μισθό. Ακόμη γνωρίζει αν υπάρχουν άλλες θέσεις στις οποίες θα μπορούσε να Υποθέτουμε επίσης, ότι οι επιχειρηματίες γνωρίζουν τις των παραγωγικών και την κατάσταση των Το ίδιο ισχύει και για τους, δηλ. υποθέτουμε ότι γνωρίζουν τις των προϊόντων που προσφέρονται στην

13. Σχόλια

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να δείξει ότι η οικονομική επιστήμη μελετά την οικονομική ζωή των ανθρώπων, λαμβάνοντας υπόψη το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν, το θεσμικό πλαίσιο το οποίο οι ίδιοι έχουν δημιουργήσει και τις επιδιώξεις τις οποίες έχουν είτε ως άτομα είτε ως συλλογικές οντότητες. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η οικονομική ζωή των ανθρώπων δε λαμβάνει χώρα κατά τρόπο τυχαίο. Αντίθετα, παρουσιάζει συστηματικότητα και είναι οργανωμένη με αρκετά περίπλοκο τρόπο. Αυτό θα γίνει περισσότερο κατανοητό στα επόμενα κεφάλαια. Επίσης πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η οικονομική ευημερία απαιτεί θυσίες σε φυσικούς πόρους και εργασία. Η οικονομία δεν είναι μια παραδείσια κατάσταση, όπου τα αγαθά προσφέρονται στους ανθρώπους άφθονα και χωρίς προσπάθεια. Η παραγωγή των αγαθών που επιθυμούν οι άνθρωποι συνεπάγεται κόστος. Όπως χαρακτηριστικά λένε οι οικονομολόγοι, "δεν υπάρχει δωρεάν γεύμα".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ερωτήσεις - Ασκήσεις

1. Ποιοι είναι οι θεσμοί που ενδιαφέρουν την οικονομική επιστήμη;

2. Σε τι διαφέρουν τα διαρκή αγαθά από τα καταναλωτά;

3. Σε τι διαφέρουν τα κεφαλαιουχικά αγαθά από τα καταναλωτικά;

4. Σε τι διαφέρουν τα οικονομικά αγαθά από τα ελεύθερα;

5. Δώστε τον ορισμό του κόστους ευκαιρίας (ή εναλλακτικού κόστους). Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα του καταμερισμού των έργων;

6. Να σημειώσετε τη σωστή απάντηση:

i) Το οικονομικό πρόβλημα κάθε κοινωνίας προέρχεται από:

(α) Τις απεριόριστες ανάγκες των ανθρώπων

(β) Τους περιορισμένους παραγωγικούς πόρους

iii) Ο συντελεστής "εργασία" είναι:

(α) Η εργασία όλων των επιστημόνων

(β) Η εργασία των αγροτών

(γ) Η εργασία των εργατών

(δ) Η εργασία όλων των παραπάνω

(ε) Η σωματική και πνευματική προσπάθεια των ανθρώπων που καταβάλλεται για την παραγωγή των αγαθών.

iv) Ο συντελεστής "κεφάλαιο" περιλαμβάνει:

(α) Τα κέρδη των επιχειρήσεων

(β) Τις ομολογίες του κράτους

(γ) Τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή

(δ) Τη συνολική αξία των μετοχών

(ε) Τη σωματική και πνευματική προσπάθεια των ανθρώπων που καταβάλλεται για την παραγωγή των αγαθών

(γ) Την κακή διαχείριση της παραγωγής

(δ) Τα μονοπώλια

(ε) Τις ανάγκες σε σχέση με την ποσότητα των αγαθών

ii) Ποιο από τα παρακάτω δεν είναι συντελεστής παραγωγής:

(α) Έδαφος

(β) Γη

(γ) Εργασία

(δ) Χρήμα

(ε) Κεφάλαιο

α) Αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας είναι η μελέτη των προβλημάτων των επιχειρήσεων [Σ], [Λ]

β) Η οικονομία του Ροβινσώνα Κρούσου δεν αντιμετωπίζει προβλήματα διανομής των προϊόντων [Σ], [Λ]

γ) Η θερμότητα του ήλιου δεν είναι αγαθό, γιατί δεν είναι αποτέλεσμα παραγωγής [Σ], [Λ]

δ) Η αγορά κάθε προϊόντος περιορίζεται σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή [Σ], [Λ]

ε) Σκοπός της οικογένειας είναι να ζουν καλά τα μέλη της [Σ], [Λ]

στ) Σκοπός της επιχείρησης είναι να πραγματοποιήσει κέρδη [Σ], [Λ]

ζ) Σκοπός του κράτους είναι να εισπράττει φόρους και να κάνει δαπάνες [Σ], [Λ]

ν) Αν σπουδάζετε, το κόστος ευκαιρίας των σπουδών σας περιλαμβάνει όλα τα παρακάτω εκτός από:

(α) Το κόστος των αναγκαίων βιβλίων που αγοράζετε

(β) Το κόστος των διδάκτρων που πληρώνετε

(γ) Την απώλεια του εισοδήματος που θα είχατε, αν εργαζόσαστε αντί να πάτε στο πανεπιστήμιο

(δ) Το κόστος διατροφής σας κατά τη διάρκεια των σπουδών

(ε) Το κόστος των φρονιστηριακών μαθημάτων

7. Να σημειώσετε το "σωστό" ή το "λάθος" στα παρακάτω:

9. Στο παραπάνω πρόβλημα υποθέστε ότι η τεχνολογία βελτιώνεται με τρόπο που διπλασιάζει την παραγωγή του αγαθού Φ. Κατασκευάστε τη νέα καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων μεταξύ X και Φ.

10. Αν το εναλλακτικό κόστος μεταξύ X και Ψ είναι σταθερό, προσδιορίστε την καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων.

11. Μια οικονομία παράγει δύο αγαθά X και Ψ και απασχολεί όλους τους παραγωγικούς συντελεστές με δεδομένη τεχνολογία, όπως στον πίνακα:

	X	Ψ
A	0	500

η) Σκοπός των εργατικών σωματείων είναι να βοηθήσει την κυβέρνηση [Σ], [Λ]

8) Από τον παρακάτω πίνακα να κατασκευαστούν οι καμπύλες παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας για τα ζεύγη των αγαθών Χ, Ψ και Χ, Φ και για τους συνδυασμούς των ποσοτήτων στα σημεία Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ. Σχολιάστε το αποτέλεσμα. Επίσης να βρεθεί το κόστος ευκαιρίας του Φ σε όρους του Χ.

	Χ	Ψ	Φ
Α	50	0	0
Β	40	10	14
Γ	30	20	26
Δ	20	30	37
Ε	10	40	44
Ζ	0	50	50

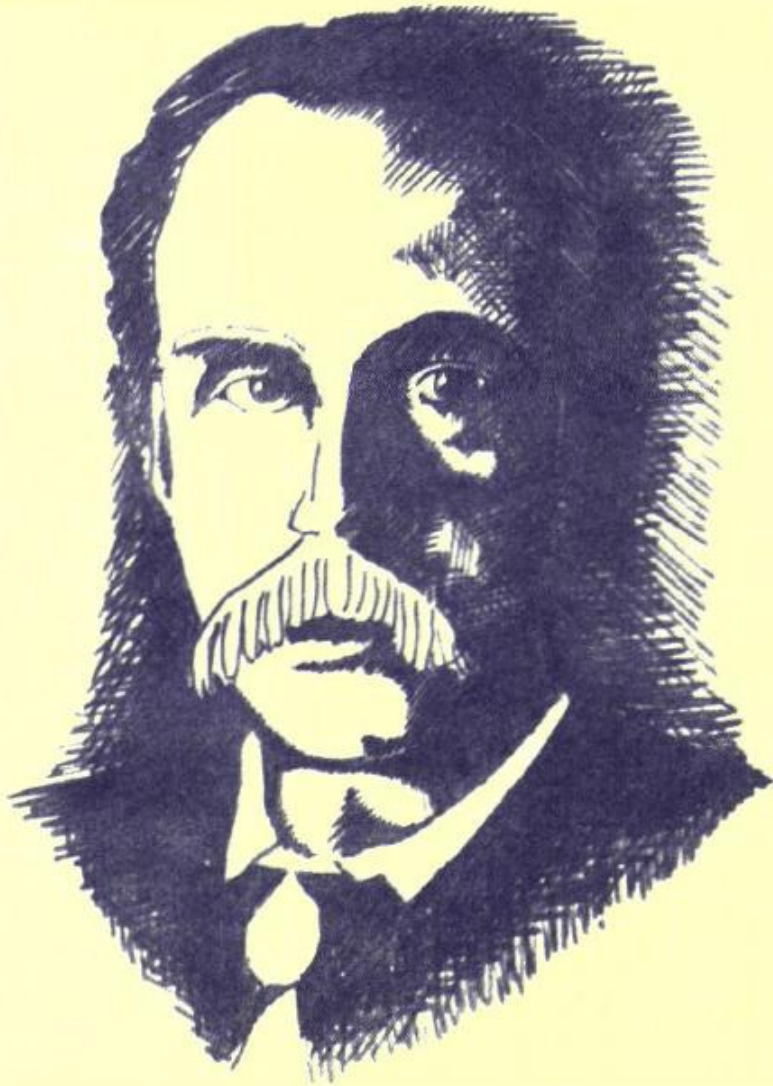
Β	100	300
Γ	150	150
Δ	180	0

Με τη βοήθεια του κόστους ευκαιρίας να εξεταστεί (υπολογιστικά) αν οι παρακάτω συνδυασμοί είναι εφικτοί:

(α) Χ = 160 και Ψ = 110

(β) Χ = 140 και Ψ = 180

(γ) Χ = 90 και Ψ = 310

Άλφρεντ Μάρσαλ (1842-1924) άσκησε μεγάλη επίδραση στην ανάπτυξη και εξέλιξη της οικονομικής σκέψης κυρίως στο πρόβλημα του προσδιορισμού των τιμών. Κύριο έργο του είναι οι αρχές της οικονομικής.

